

Øvre Pasvik
nasjonalparkstyre

Bakgrunnsnotat – Treriksrøysa / Plan- og designkonkurranse 2025

- **Besøksforvaltning**
- **Grensehistorie, natur- og kulturverdier**
- **Infrastruktur og planbeskrivelse**

Treriksrøysa mellom Norge, Russland og Finland er den største attraksjonen i Øvre Pasvik nasjonalpark. I barmarksesongen er det opp mot 1800 besøkende her og vegetasjonen er nedslitt over et stort område. Øvre Pasvik nasjonalparkstyre ønsker konkrete planer for tiltak på Treriksrøys-platået som fremmer revevegetering av feltsjiktet og fremmer natur- og kulturopplevelsene samtidig som besøkende styres slik at grensekryssing forebygges. Det er ikke tillatt å overskride eller krenke grensen mot Russland.

Dette vil være positivt for verneformålene i nasjonalparken om å ivareta biologisk mangfold og opplevelsesverdiene knyttet til det enkle friluftslivet. Samt å tilrettelegge for naturopplevelse i et punkt som er rik på natur- og kulturhistorie. Revevegeteringen skal fortrinnsvis skje ved naturlig gjenvekst.

Foto: Torill Bülow

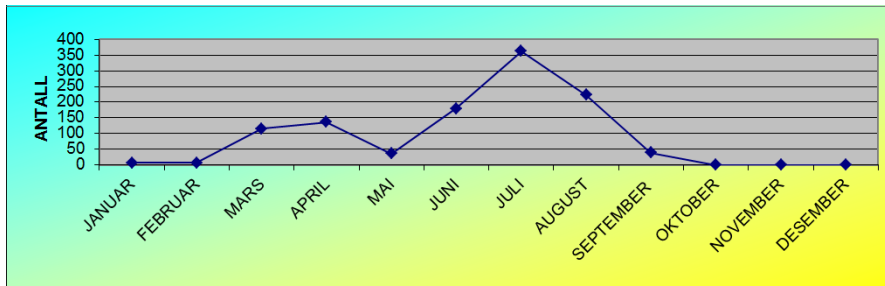

Foto: Anne Wikan (grensesoldat til venstre)

I tillegg til selve Treriksrøysa har platået flott utsikt og man ser grensegatene i tre retninger. Planen må inneholde løsninger slik at de besøkende får sine opplevelser og sine bilder. Samtidig som de kan raste, gå på toalett og ikke krysse grensen til Russland.

Treriksrøysa ligger så vidt innenfor [Øvre Pasvik nasjonalpark](#) (lenke). Adkomsten med den rundt 5 km lange turvegen til Treriksrøysa går gjennom Øvre Pasvik landskapsvernområde med plantelivsfredning.

Se beskrivelse av turen til Treriksrøysa: [Treriksrøysa Pasvikdalen der Norge, Finnland og Russland møtes](#) (lenke)

Figuren viser fordelingen av personer som besøker Treriksrøysa. Tallene er fra 2016 da totalbesøket var 1300 personer (Kilde: Grensevakta).

Trenden er at antall besøkende stiger og ligger nå rundt 1800 personer i året. Besøket er klart størst i barmarkshalvåret siden adkomstvegen ikke blir brøytet vinterstid. Noen få av de besøkende er registrert er i forbindelse med offisielle «grense-oppdrag», men hoveddelen er knyttet til sivile norske og utenlandske besøkende til Treriksrøysa og Øvre Pasvik nasjonalpark. Tidligere undersøkelser viser at om lag hver tredje besøkende i nasjonalparken er fra utlandet.

De aller fleste turgåere er på dagsbesøk her, og går tilbake til startpunktet/parkeringsplassen ved Grensefoss etter en rast på Treriksrøysa. Vinterstid er det noe besøk med bruk av kommunal snøskuterløype.

Nasjonalparkstyret ønsker at de inviterte firma også beskriver forbedringspunkter langs adkomstvegene til Treriksrøysa. Dette gjelder skogsbilvegen og turvegen. Den siste er også patruljeløype for grensevakten. Her ønsker styret innspill både på fysiske tiltak og på publikumsinformasjon underveis. Langs turvegen skal besøkende styres slik at ferdsel i grensegaten unngås. Hvis besøkende er i grensegaten er det stor risiko å trække feil slik at det oppstår en grenseoverskridelse. Bildet til venstre viser at turvegen på myrområder er kloppet av Grensevakta for bruk av ATV.

Foto: Rolf E Sch Kollstrøm

Mellom turvegen og grensegata er det et reinsperregjerde. Bildet til venstre viser porten i reingjerdet inn mot Treriksrøysa. Utedo til høyre.

Foto: Rolf E Sch Kollstrøm

Vinterstid er området et viktig beiteområde for norsk tamrein. På grunn av reingjerdet blir det ikke beitet i grensegata, og her er lavdekket mye tykkere og frodig enn ellers. Se bildene under fra grensegata Norge-Russland på siste stigningen mot Treriksrøysa.

Fotos: Rolf E Sch Kollstrøm

Nasjonalparkstyret har kartlagt verdiene knyttet til furuskogen langs turvegen i Øvre Pasvik landskapsvernområde mot Treriksrøysa. Skogen henger sammen med urskogen i nasjonalparken og vurderes som en svært viktig naturtypelokalitet, med liggende og død ved, spor av skogbranner og forekomster av en rekke rødlista arter. Treriksrøysa ligger på en skogås på tørr morenegrunn med steinblokker i dagen. Vegetasjonstype er bærlyng- og lavfuruskog. Se beskrivelse av naturtypelokalitet Treriksrøysa fra side 14 i [Rapporttittel](#) (lenke)

I grensegatene skal trær og annen vegetasjon holdes nede for å skape sikt, slik at her er ingen gammelskogsinteresser. Den forvaltningsmessige utfordringen er å kanalisere trafikken inn mot Treriksrøysa langs turvegen/forsvarets patruljeløype, og på selve Treriksrøys-platået gjøre tiltak for å holde slitasjen på et minimum samtidig som opplevelsesverdien knyttet til området bevares i størst mulig utstrekning.

Bildet til venstre er fra et besøk på Treriksrøysa inn fra russisk side (1993), til høyre er norske grensesoldater (2019) som for mange besøkende er en viktig del av opplevelsen ved å komme til Treriksrøysa.

Fotos: Rolf E Sch Kollstrøm

Planene skal senere implementeres i dialog med norske myndigheter som har ansvar for riksgrensene i området. Grensekommissæren for den norsk-russiske grensa/-[GSV Jegerbataljonen](#) (lenke) gjennom Pasvikkompaniet har stor tilstedeværelse for å bl.a. forebygge grensekrenkelser mot Russland gjennom publikumskontakt. Grensen mot Russland er også Schengen-grense som stiller krav til nærvær og overvåking. Treriksrøysa er kameraovervåket fra norsk grensevakt. Kartverket er sekretær i den norske grensekommissjonen som har ansvar for å rydde og vedlikeholder riksgrensen mellom Norge og Finland.

Grensesonen- grensegata med fri sikt

Anlegg/bygg må planlegges utenom grensesonen mot Russland og grensesonen mot Finland.

I [Overenskomst mellom Norge og Sovjetunionen](#) (lenke) (i dag Russland) om forskjellige forhold ved den norsk-sovjetiske grense ..... heter det i artikkel 6 blant annet at:

«Grensegaten i 8 meters bredde (4 meter på hver side av grenselinjen) skal holdes i full orden, og når det er nødvendig renskes for busker og kratt som hindrer synbarheten. Dyrking av jorden og oppføring av anlegg og bygninger av enhver art skal være forbudt i grensegatene. Personer som gjør seg skyldig i dette, skal trekkes til ansvar.»

I grensesonen mot Finland er grensegaten definert som 5 meter bred; 2.5 meter på hver side av landegrensen. Les mer: [Slik kan du bidra med å holde grensekorridoren åpen | Kartverket.no](#) (lenke).

Infrastruktur og planbeskrivelse

På Treriksrøys-platået er det i dag en gapahuk, en bordbenk, en utedo og en bål plass. Planene som utvikles må ikke ta hensyn til gjenbruk av denne eksisterende infrastruktur og publikumsinformasjon (på norsk side av røysa). Planen må gi en helhetlig og logisk organisering av funksjoner for besøksforvaltning på Treriksrøys-platået. Også forbedringspunkter langs adkomst via skogveg og turveg til Treriksrøysa skal beskrives, - både av teknisk art og bruk av informasjon.

Planen må beskrive plassering av publikumsinformasjon / sanering av eksisterende informasjon. All publikumsinformasjon skal være iht [Designmanual for Norges nasjonalparker](#) (lenke) og Besøksstrategi for Øvre Pasvik nasjonalpark, se [Nasjonalparkstyre | Publikasjoner](#) (lenke).

Planen må styre publikum og tilrettelegge for naturlig revegetering på deler av platået.

Tiltakene må bidra til å forebygge grensekrenkelser ved å tydeliggjøre besøkssoner og foto/insta-punkt på platået.

Foto: Ben Arne Sotkajærvi

Nåværende gapahuk er satt ut med tanke på bruk av både besøkende og av grensevakten. Dette har ikke fungert som ønsket. Grensevakta er til stede på Treriksrøysa i store deler av turistsesongen. På grunn av deres behov for ly og lagring av utstyr og våpen har gapahuken blitt «militarisert» og utilgjengelig for sivile besøkende. Grensevaktas behov og tjeneste må ivaretas i planene.

Foto: Rolf E Sch Kollstrøm

Arkitektonisk utforming skal være landskapstilpasset og av høy kvalitet, og settes i et relieff eller sammenheng med områdets natur- og kulturkvaliteter. Formgivning, design og materialbruk skal ta hensyn til at både etablering og fremtidige drift og vedlikehold er utfordrende på et så lite tilgjengelig punkt.

For Treriksrøys-platået ønsker nasjonalparkstyret kalkyler for (bygge-)kostnader og for driftsbudsjett for den videre prosjekteringen.

Vedlegg

Norconsults rapport Øvre Pasvik nasjonalpark 06.10.2023 med korrigerende og utfyllende møtereferat 19.10.2023 (egne vedlegg)

Norconsult har utarbeidet vedlagte rapport om besøksforvaltning og design i aktuelle del av Øvre Pasvik landskapsvernområde og Øvre Pasvik nasjonalpark. Her har Norconsult bla. utarbeidet et konsept for tiltak/bygg på Treriksrøysa som ikke svarer ut nasjonalparkstyrets ønsker, se vedlagte rapport side 33, -pkt 12. Denne konstruksjonen ble for «høymælt» i landskapet, og svarte heller ikke ut grensevaktas behov for ly og oppbevaring av utstyr og våpen. Rapportens beskrivelse av nåsituasjonen vil være nyttig, sammen med innspillene gitt i møtereferatet.

Treriksrøysa på Krokfjellet, finsk *Muotkavaara*, samisk *Muotkevárri* (delvis fra Store norske leksikon)

Krokfjellet er et fjell (skogås) i Sør-Varanger kommune, Finnmark. Fjellet ligger 150 meter over havet vel seks kilometer nordvest for Grensefossen i Pasvikelva. Fjellet ligger på grensen til Finland og Russland. I den sørlige del av fjellet, 145 meter over havet, ligger Treriksrøysa med grensen mot Finland og Russland.

Grensen mellom Norge og Russland over Krokfjellet ble trukket ved grenseavtalen av 1826, og fra 1833 markerte Krokfjellet også grensen mot storhertugdømmet Finland. Dette er Norges yngste territorium som i 2026 har 200-års jubileum. [Les mer her](#) (lenke).

Pasvikdalen har vært møteplass for ulike kulturer og folkegrupper. Kolonisering, krig og nasjongrenser gikk ut over skoltresamene (østsamer) som urbefolkning. Deres områder var på begge sider av Pasvikelva og ved grensedragningen i 1826 ble østsiden av elva russisk og vestsiden norsk. Les mer: [Grensehistorie | Det grenseløse vannet](#) (lenke).

I 1833 ble grensemerket på Muotkavaara/Krokfjellet (Treriksrøysa) fastsatt som det nordligste punkt på den norsk-russiske grense. Treriksrøysa i sin nåværende form ble først bygget ved grenseoppgangen i 1846; en konisk steinrøys av høyde 2,0 m, diameter i bunnen 2,5 m og diameter i toppen 2,0 m med en trekantet betongpyramide på toppen. Den trekantete pyramiden på toppen var opprinnelig tilhogget av stein. På hver side av pyramiden står navnet på respektive land. Sist grensemerket -Treriksrøysa ble restaurert, var sommeren 2006. Da ble hele røysa demontert og stablet på nytt (Kilde: Frode Berg, tidligere grenseinspektør ved Grensekommisariatet).

Årene 1920–1944 var Krokfjellet bare grense mellom Finland og Norge på grunn av Petsamokorridoren, men siden 1944 har Treriksrøysa på Krokfjellet markert grensa mellom Norge, Finland og Russland (tidligere Sovjetunionen). Grensen mellom Finland og Russland ble endret i 1947 i [Jäniskoski-Niskakoskiområdet](#) (lenke), på grunn av russiske kraftverksinteresser.

Treriksrøysa i Øvre Pasvik er det eneste stedet i verden hvor tre tidssoner møtes.

Foto: Ellisif Wessel. Treriksrøysa i Øvre Pasvik høsten 1898. Grenserøys nr. 353 (tidligere nummerering) mellom Norge, Russland og Finland. I Finland står en kven, i Russland står en russisk karel og i Norge står dr. Andreas Bredal Wessel. Oppå røysen står baron Liljenstjerna.

Perletur

Treriksrøysa markedsføres av Finnmark Friluftsråd som en av mange «perleturer», som en viktig stimulans for friluftsliv og folkehelse i Finnmark. Som perletur beskrives ulike turmål og turgåere kan registrere sine besøk her. I perioden 2016-2024 var det årlig mellom 42 til 111 personer (snitt 70 personer) som registrerte besøk på Treriksrøysa.

Lenke: [50. Treriksrøysa, Pasvikdalen](#) (lenke).

Konsert Treriksrøysa 15.08. 2020- i anledning 50 års jubileum Øvre Pasvik nasjonalpark (opprettet 06.02.1970)

Se på YouTube: [Jubileumskonsert – Øvre Pasvik Nasjonalpark](#) (lenke).

Se på YouTube: [Historisk konsert på Treriksrøysa](#) (lenke).

Barentsskirennet 1993-2018

Barentsskirennet ble arrangert nesten årlig fra 1993 tom. 2018, og gikk gjennom Russland, Finland og Norge en lørdag i midten av mars. Dette var eneste anledningen for publikum til å gå rundt Treriksrøysa. Arrangør var Sportskomiteen i Murmansk fylke med Grensekommisærene på norsk og russisk side som partnere med støtte fra reiselivet. Skirennnet var et turrenn på 12 km i grenseområdet og rundt Treriksrøysa. Grensevakter fra alle 3 land passet på at lovlige traseer ble fulgt. Rennet hadde to klasser, en for grensevakt-soldater og en åpen klasse.

I 2018 kom det rundt 3000 deltakere til Rajakoski i Russland for å gå på ski og overvære folkefesten. Dette ble det siste året for dette spesielle turrennnet, siden rennet i 2019 ble avlyst på grunn av snømangel og deretter kom covid og krigen i Ukraina.

Foto: Yngve Beddari

The image shows two young men in Norwegian military uniforms, specifically the camouflage used by the Border Guard. They are wearing helmets and carrying assault rifles. They are standing in a wooded area with tall, thin trees in the background. The image is framed by a green header and a teal footer, which contain text in Norwegian, English, and Icelandic.

[illegible]

Digitale grunnlagsdata (eget vedlegg)

Inneholder terrengmodell (DTM) og sosidata av det som finnes der (reingjerde, sti, riksgrense, Treriksrøysa)

Terrengmodell er basert på laserdata fra fly datert 2011.

Alle filene er i koordinatsystem NTM28 NN2000

Øvre Pasvik International DarkSky Park

Les mer: [Nasjonalparkstyre | DarkSky Øvre Pasvik nasjonalpark](#) (lenke).